

בבא בתרא מ"ז

אומן ואריס אין להם חזקה בן אומן ובן אריס יש אמר רבי יוחנן, אומן אין לו טענת חזקה לו גזלן ובן גזלן אין להן חזקה בן בנו יש לו על חפץ שנמצא אצלו, לטעון נגד הבעלים הראשונים לומר שהוא קנה מהם, בן אומן יש לו חזקה אם הבן אינו אומן. אריס אין לו חזקה, בן אריס יש לו חזקה. גזלן ובן גזלן אין להן חזקה, בן בנו של גזלן יש לו חזקה³¹⁵. שואלת הגמרא כיצד מדובר, אם הבנים באו בטענת אביהם כשאמרו אבינו הורישנו לנו, ולכן בן גזלן אין לו חזקה³¹⁶, אפילו לבן אומן ובן אריס לא תהיה חזקה. ואם הם לא באו בטענת אביהם אלא בטענת עצמם, אני קניתי אותה ממך, אפילו לבן גזלן תהיה חזקה.

כשבאו בטענת אביהם וא' עדים בפנינו הודה עונה הגמרא, מדובר כשבאו בטענת לבן בנו אין חזקה כשבא בטענת אבי אביו ועדים אמרו³¹⁷ בפנינו הודה המערער לאביהם שמכרו להם. בבן אריס ובן אומן אפשר לומר שכשאמרו אבינו לקחו ממך אמרו אמת, שהרי המערער הודה על כך בפני עדים, והודאת בעל דין כמאה עדים. אבל בן גזלן אינו נאמן לומר שהוא לקוח בחיי אביו, ואפילו שהמערער הודה בפני עדים לאביו, שהוא הודה לגזלן מתוך פחד. כמה שאמר רב כהנא, אם הנגזל לא היה מודה לגזלן, היה מוסר אותו ואת חמורו לפקיד, שסתם גזלן הוא אדם אלים³¹⁸. ואמר רבא, פעמים שאפילו בן גזלן יש לו חזקה ואפילו שלא בא בטענת עצמו, כגון שבא בטענת אבי אביו. שטען אני יורש מאבי אבי שהורישו לאבי וירשתי ממנו, ואבי אביו לא היה גזלן. ונאמן במיגו שהיה יכול לומר קניתי ממך, והיא חזקה שאין עמה טענה טובה³¹⁹.

אמר רבי יוחנן, גזלן שאין לו חזקה, הוא כגון מי שהוחזק על שדה זו בגזלנות.

315 יש שמפרש לקמן שהוחזק בגזלנות על שדה זו ובשדה זו אין לו חזקה, ויש שמפרש כגון רוצח נפשות על עסקי ממון ולכן אין לו חזקה על שום קרקע של אחרים בעולם.

316 ומש"ה בן גזלן אין לו חזקה שבכה"ג אין טוענים ליורש שכיון שבא מכח גזלן והוא לא טען מאבי אני יורש שקנה ממך לפני שיהיה נאמן במיגו שהיה יכול לומר ממך קניתי. והיא חזקה שאין עמה טענה היא שהרי אין לאבא חזקה וגם הבן הבא מכחו אין חזקתו חזקה. רשב"ם.

317 לפי רשב"ם הגרסא היא דקאמרי עדים. תו' כתבו שהגרסא היא דקאמרי, בן האומן ובן האריס אמרו לפני הודית לאב שמכרת לו. אבל כשבן הגזלן אומר כן אין לו חזקה שההודאה לגזלן אינה הודאה. ואין לגרוס אמרי עדים שא"כ גם האריס והאומן עצמם היו נאמנים. תוס'.

318 אבל בן בנו של גזלן יש לו חזקה אם בא בטענת אביו, שטען מאבי ירשתי ואבי לא היה גזלן. וכה"ג טוענים ליורש שאילו היה אביו קיים היה טוען ממך קניתי ולא היה בא בטענת אביו, אף אנו נטעון בשביל היורש. והרישא אומן אין לו חזקה היא כשאין עדי הודאה, והמשנה נשנתה לצדדין. רשב"ם.

3195 הגרסא לפנינו בגמרות היא אמר רבא פעמים שאפילו בן בנו של גזלן אין לו חזקה כשבא בטענה של אבי אביו. שאבי אביו היה גזלן וכתב רשב"ם ששניהם אמת אבל נראה שרבא אמר כלשון הראשון ולא האחרון. תוס' הקשו הרי טוענים ליורש ושמה אם אביו היה קיים היה טוען קניתי ממך. ונראה לר"י שיש לגרוס פעמים שכן גזלן יש לו חזקה. ויש ליישב את הגירסא האחרת פעמים שכן בן גזלן אין לו חזקה כשבא ואומר שאביו אמר לו שהגזלן אביו הניחה לו. או שנאמר שבמקרה זה אין טוענים ליורש מפני שהוא דבר שאינו שכח. תוס'.

ובאותו שדה אין לו חזקה אבל בשאר שדות יש לו חזקה³²⁰. ורב חסדא אמר כגון בית פלוני, אנשים רשעים שרב חסדא היה מכיר, שהורגים נפשות על עסקי ממון. ואין להן חזקה בשום קרקע בעולם שכל אדם ירא למחות בהם³²¹.

אומן ואריס שירדו מאומנות ומאריסות יש להם חזקה בן שחלק ואשה שנתגרשה הם ככל אדם

הגמרא מביאה את מה ששנינו, אומן אין לו חזקה. ירד מאומנותו, ושוב

החזיק בה³²², יש לו חזקה. אריס אין לו חזקה. ירד מאריסותו, יש לו חזקה. בן

שחלק, הפליג מאביו ואינו סמוך עוד על שולחנו³²³, ואשה שנתגרשה הם ככל

אדם. שואלת הגמרא, מובן שצריכים לומר שבן שחלק יש לו חזקה, כדי שלא

נאמר שהאב מחל לבן על הפירות שאכל בשלש שנים ולכן לא ערער, ולא תהיה

חזקה. אבל באשה שנתגרשה, פשוט שיש לה חזקה בנכסי בעלה, וכן יש לבעלה

חזקה בנכסיה שהרי הם שונאים זה את זה והיו צריכים למחות? עונה הגמרא,

החידוש הוא באשה מגורשת ואינה מגורשת, כגון שבעלה זרק לה גט ספק קרוב

לה ספק קרוב לו, והיא ספק מגורשת ספק אינה מגורשת. שבעלה חייב במזונותיה

עד שיתן לה גט ודאי³²⁴. וכרבי זירא שאמר בשם רבי ירמיה בר אבא בשם שמואל,

כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה.

ר"נ א' בשם ר"ה כולם שהביאו אמר רב נחמן שכך אמר לו רב הונא, כולם, אומן

ראיה ראיתם ראיה חוץ מגזלן ואריס וכל אלו שאמרנו לעיל שאין להם חזקה,

שהביאו ראיה, שטר או עדי מכירה, ראייתם ראיה³²⁵, ומעמידים את השדה

בידם³²⁶. גזלן שהביא ראיה³²⁷, אין ראייתו ראיה. כמו שאמר רב כהנא, שאם

לא היה מודה לו או כותב לו שטר מכירה היה מביא לו ולחמורו לשחזור³²⁸, ואין

מעמידים את השדה בידו³²⁹.

320 רשב"ם.

321 והלכה כשניהם. רשב"ם.

322 אפשר לפרש מאותם כלים שנתן לו לאחר שירד מאומנותו כמו באריס שירד מאריסותו. או אפילו אותם כלים שנתנו לו כשהיה אומן ששהו אחרי שירד מהאומנות כ"כ זמם שהרגילות היא להחזירם לבעלים. תוס'.

323 כגון שנשא אשה ואינו משתדל עוד בנכסי אביו הרי הם ככל אדם אע"ג ששנינו לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי בעלה ולא האב בנכסי הבן ולא הבן כו', כיון שאלו הופלגו זה מזה יש להם חזקה זה על זה. רשב"ם.

324 ויש לומר שכיון שהיא מגורשת ואינה מגורשת והיא אשתו והוא חייב במזונותיה. והבעל הניח קרקע זו בידה כדי שתיוון מפירותיה ואינה חזקה. קמ"ל שהיא חזקה שכיון שהתחיל בגירושין והוא שונא אותה לא יחד לה קרקע למזונותיה, כי בקושי יתן לה מזונות בצמצום כשב"ד יחייבוהו. רשב"ם ועיין תוס'.

325 הרישא היא דבר פשוט ונקטוה משום הסיפא. ואם לא היו אומרים ומעמידים את השדה בידם היינו אומרים שאין ראיתו ראיה לגבי מה שאין מעמידים את השדה בידו אבל יש לו מעות. ונראה לרשב"א שכולן הוא גם על בן שלא חלק ואשה לא נתגרשה. תוס'.

326 באומן שייך לומר ומעמידים את השדה בידם אם הוא בנאי. תוס'.

327 אם הביא עדי מכירה או עדי הודאה אבל לא ראו מתן מעות. רשב"ם.

328 אבל אם הגזלן נתן לו מעות לפני עדים ראייתו ראיה כרב הונא שאמר תליוהו וזבין וזבינה וזביני. ואע"ג שרב ביבי מעמיד לקמן אפילו שהגזלן נתן מעות לנגזל ובכ"ז הגזלן לא קנה הרי אומרים לקמן שדברי רב ביבי היא מימרא ורב הונא אינו סובר את המימרא הזו וקיימא לן כרב הונא. רשב"ם.

329 ולא לכל הבא מכחו כגון בן גזלן או לוקח מגזלן. רשב"ם.

לקח מסיקריקין וחזר ולקח מבעה^ב ושואלת הגמרא מה רב הונא בא ללמד במה שאמר
מקחו בטל

הרי שנינו במסכת גיטין, לקח מסיקריקון, וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל³³⁰?
מתרצת הגמרא, שרב הונא בא להוציא מדברי רב שאמר על אותה משנה. לא
למדנו שאם חזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל, אלא כשאמר לו בפני עדים חזק
וקנה, ולא קיבל מעות בפני עדים, ולא כתב ללוקח. אבל אם כתב לו שטר, ודאי
הקנה לו³³¹. ורב הונא בא לומר, שגזלן שהביא ראיה אפילו בשטר אין ראיתו
ראיה, מפני שכתב לו מאימת הסיקריקון. וכדברי שמואל שאמר, אף בשטר לא
קנה עד שיכתוב אחריות נכסים.

רב ביבי מסיים מסע ר"נ קרקע אין לו מעות יש ורב ביבי³³² מסיים בדברי רב נחמן בשם
לו בד"א כשאמרו עדים בפנינו הודה

רב הונא, שרב נחמן עצמו אמר³³³,
קרקע אין לו לגזלן כמו שאמרנו שאין מעמידים שדה בידו, אבל הנגזל יחזיר
את המעות שהגזלן נתן לו בדמי קרקע זו³³⁴. במה דברים אמורים שיש לו מעות?
כשעדים אמרו, בפנינו הגזלן מנה לנגזל מעות ונתן לו אותם³³⁵. אבל אם עדים
אמרו הנגזל הודה לגזלן שקיבל ממנו את הדמים³³⁶, לא יחזיר לו את המעות. כרב
כהנא שאמר אם לא היה מודה היה מוליך אותו וחמורו לשחזור.

330 סיקריקין הוא גזלן נכרי שהורג נפשות על עסקי ממון, ואומר לו שא קרקע זו והניחני. ומתנה זו אינה מתנה
שאפילו למ"ד תליוהו וזבין זביניה וזבני תליוהו ויהב אינה מתנה. שהיו ג' גזירות א) כל שלא הורג יורגו, ב) כל
שהורג יביא ארבע זוזים, ג) כל שהורג יורגוהו. בזמן הגזירה הראשונה והשניה כיון שנכריים הורגים את ישראל
אגב אונסו גמר ומקנה, ובזמן האחרונה הבעלים אומרים עכשיו יקח ולמחר אתבענו בדין, והסיקריקון שלא נתן
מעות לא קנה והלוקח ממנו לא קנה שקרקע אינה נגזלת. ואפילו חזר ולקח מבעה^ב שכתב לו שטר או במתנה
או בשטר מכירה בלא מעות. אבל אם נתן לו מעות קנה כרב הונא. והלוקח לא קנה שמחמת פחד של הסיקריקון
הקנה ללוקח, וכיון שאין ראית הלוקח מגזלן ראיה, אפילו כשחזר וקנה מבעל הבית, וכל שכן שאין ראית הגזלן
עצמו ראיה שמחמת פחד כתב לו את השטר ומעולם לא קיבל דמים מן הגזלן. רשב"ם.

331 בפרק הניזקין מוכח שהדברים נאמרו גם על לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה. וקשה ממה ששנינו בכתובות
כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה איבדה כתובתה. אבל אם חתמה לראשון לא איבדה אפ' שכתבה שטר.
ונראה לר"י שיש להעמיד את מה שרב אמר בשטר הראיה שאחרי הקנין שכיון שיפתה כחו כ"כ קנה. ובכתובות
מדובר בשטר מתנה בלא קנין. או שנאמר שחתמה הוא לשון גמר. תוס'.

332 ק"ק שרב ביבי עצמו חולק על זה ור"ה לא מדבר בכך. תוס'. ועיין בדברי רשב"ם בהע' הבאה.

333 אבל רב הונא לא סובר כן כמו ששנו לקמן, וכשיש מתן מעות הוא סובר שהמכירה מכירה. ודברי רב ביבי לא
נאמרו על דברי רב ושמואל שדברי רב ביבי לא הובאו בהניזקין על מחלוקתם שם. רשב"ם.

334 ולא קונסים את הגזלן לאבד מעותיו ומכאן נשמע שרב ביבי סובר שאומרים תליוהו וזבין לאו זביניה וזבני,
וזה שאומרים לקמן שרב הונא אינו סובר כרב ביבי. רשב"ם.

335 או שכתבו בשטר אנו ראינו שנתן לו המעות והעדים לא יעידו ויכתבו עשקר מפחד הסיקריקין. רשב"ם.

336 או שכתבו בשטר המכירה וכך אמר לנו הו' עלי עדים שקיבלתי ממנו הדמים ומכרתי לו לא יחזיר לו מעות
לגזלן.

